

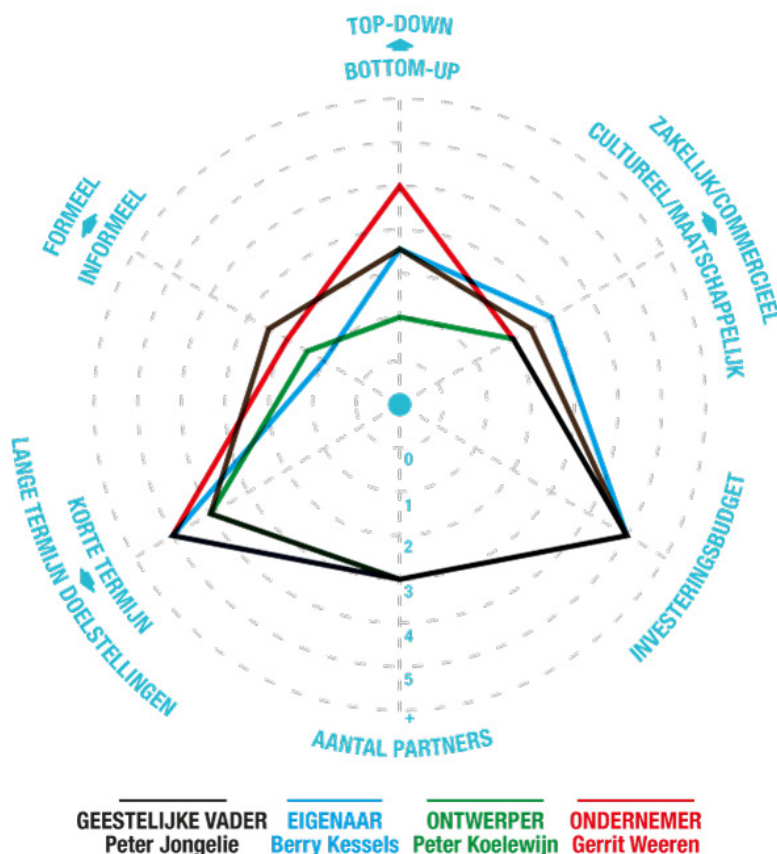
DTO COLLEGE 2015 MIDDLE UP DOWN

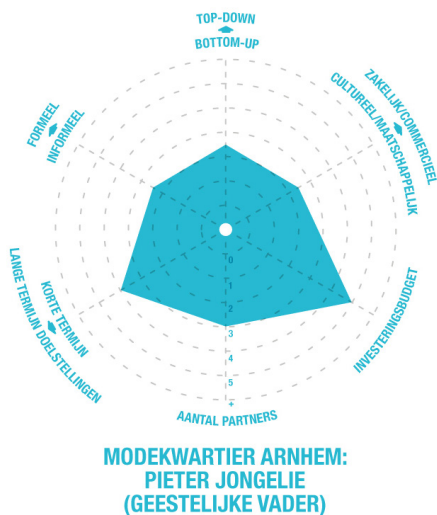
MODEKWARTIER KLARENDAL

Interviews

Pieter Jongelie	Het Hoofdkwartier	geestelijke vader
Berry Kessels	Volkshuisvesting	initiatiefnemer / eigenaar
Peter Koelewijn	K3	stedenbouwkundige / wijkvisie
Gerrit Weeren	Okimono	ondernemer
Gerrit Dassen		betrokken wijkbewoner
Chris Zevenhoven	Arnhem	wijkregisseur

Pieter Jongelie is één van de grondleggers van het idee om het thema mode te koppelen aan de wijkontwikkeling van Klarendal. In 2004 was hij directeur van Het Hoofdkwartier, een broedplaats voor creatieve ondernemers en start ups. Hier organiseerde Jongelie bijeenkomsten over Arnhem als creatieve stad, waaronder een reeks workshops over mode. Marco de Wilde (toen werkzaam bij corporatie Volkshuisvesting Arnhem) en Piet Paris (mode-illustrator en later artistiek leider van de Arnhem Modebiënnale) waren daarbij betrokken. In de workshops over mode werd gezocht naar manieren om mode prominenter in Arnhem zichtbaar te maken. Er werden drie pijlers geformuleerd:

- 1) Promotie (daar is uiteindelijk de Arnhem Modebiënnale uit voortgekomen o.l.v. Piet Paris)
- 2) Lokale productie (daar is o.a. Arnhem Fashion Factory uit voortgekomen, ook wel het Monsteratelier genoemd)
- 3) Woon-, werk- & winkelplekken voor modeondernemers.

Deze laatste lijn is doorgelopen in het Modekwartier. Er waren in Klarendal op dat moment ook ronde tafelgesprekken over de toekomst van de wijk. Marco de Wilde, opbouwwerker Rob Klinge en wijkregisseur Chris Zeevenhoven, alsook Mathieu Vaasen (Seinpost) waren hierbij aangesloten. Mathieu Vaassen heeft Jongelie vervolgens benaderd met de vraag of creatieve economie iets voor Klarendal zou kunnen zijn. Het was bekend dat Klarendal ooit veel bedrijvigheid kende aan de Klarendalseweg en Sonsbeeksingel. Er zaten vroeger veel kleinschalige winkels en andere onderneminkjes. Het was in potentie een soort Jordaan of Haarlemmerstraat.

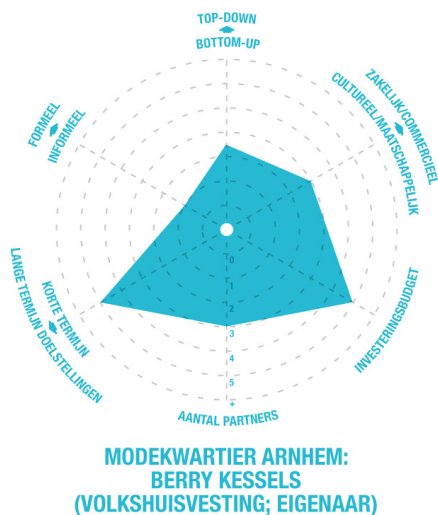
Jongelie zag deze potentie in het koppelen van het netwerk van Arnhemse mode- en accessoire-ontwerpers aan de ontwikkeling van de wijk. Hij dacht daarbij aan een combinatie van winkel, woning en atelier omdat daarmee de ontwerpers geholpen zouden zijn en een winkelfunctie mogelijk zou worden. Jongelie koppelde dit concept vervolgens aan de ambitie van Arnhem om modestad te worden en de zoektocht in Klarendal naar een nieuwe impuls voor de wijk economie. Jongelie is zijn idee gaan presenteren aan modeondernemers en daar werd enthousiast op gereageerd. Daarna is het ook aan wijkvertegenwoordigers gepresenteerd. In 2004 heeft hij, toen nog vanuit Het Hoofdkwartier, opdracht gekregen van Volkshuisvesting en de gemeente om deze visie verder uit te werken. Toen Het Hoofdkwartier stopte heeft Jongelie de opdracht voortgezet vanuit zijn eigen bedrijf.

De eerste visie die Jongelie schreef heette Poort naar Klarendal en had als strategie om mode in te zetten voor de groei van Klarendal. Deze strategie had een fysieke

component: Klarendal moest fysiek ontsloten worden en daarvoor had Jongelie de driehoek Hommelsepoort – Klarendalseweg (tot kruising verlengde hoflaan) - Station Velperpoort voor ogen. Naast deze drie fysieke poorten was er ook een mentale poort: Klarendal moest op een positieve manier tussen de oren komen te zitten en mode zou als vlaggenschip hiervoor gebruikt kunnen worden. Tot slot was Jongelie ervan overtuigd dat de historische panden aan de Klarendalseweg en Sonsbeeksingel een esthetische kwaliteit (of potentie bij vervallen panden) hadden die ten goede zou komen aan het project en de wijk. De oude luister van de wijk zou dan hersteld moeten worden in plaats van sloop en nieuwbouw. Ook moest er een centraal punt komen, een vlaggenschip. Dat is uiteindelijk het gebied geworden waar Goed Proeven en het Modehotel zijn gekomen. Later heeft Jongelie Peter Koelewijn ontmoet, die aan de wijkvisie heeft geschreven. Deze bleek vrijwel naadloos aan te sluiten op de strategie van Jongelie.

Jongelie schreef vervolgens de visie 100% Mode als uitwerking van Poort naar Klarendal, wederom in opdracht van Volkshuisvesting en de gemeente Arnhem, die ieder de helft hiervoor bijdroegen. Hij wilde dat de voorbereidingen voor het Modekwartier onder de radar zouden blijven, om de markt niet te verpesten. De meeste panden moesten immers nog worden aangekocht voor het project. Dit was soms moeilijk voor de andere partijen zoals de gemeente, die graag naar buiten wilde treden met positieve publiciteit. Het was een delicaat proces, ook vanwege het wantrouwen van de Klarendalse bewoners. Met name door het goede contact tussen Jongelie en De Wilde is dit goed gekomen. De eerste ondernemers voor het Modekwartier zijn toen geselecteerd met de ketenbenadering als eerste prioriteit en kwaliteit als tweede. Jongelie wilde niet alleen modeontwerpers, maar ook andere ontwerpers en functies als horeca. Hier kwam in het begin kritiek op, met name – in termen van modische kwaliteit - vanuit de hoek van ArtEZ. Deze kritiek is later bijgedraaid naar uitgebreide samenwerking. Ook is vooraf bedacht dat er een ondernemersvereniging moest komen en dat de openbare ruimte ingrijpend moest verbeteren. Veel onderdelen uit Jongelie's strategie zijn uitgevoerd, maar een aantal ook niet. Jongelie heeft tot 2008 gewerkt aan het Modekwartier.

Volgende > Berry Kessels

Berry Kessels is manager Wonen bij Volkshuisvesting Arnhem en namens deze corporatie sinds 2007 verantwoordelijk voor de wijk Klarendal en het Modekwartier. Hij is eindverantwoordelijk voor alles wat Volkshuisvesting in de wijk doet van onderhoud tot investeren, transformaties en nieuwbouw. Hij is namens Volkshuisvesting opdrachtgever en noemt zich ook wel sociaal ontwikkelaar in de wijk. Aanleiding voor Volkshuisvesting om aan het Modekwartier te beginnen was de slechte situatie in de wijk. Er was veel overlast en een matige leefbaarheid. Twee derde van het woningbezit in Klarendal is in handen van de woningcorporatie en omdat zij hun huurders een goed woonklimaat wilden bieden hadden ze als ambitie om, naast een woning in goede conditie, ook de omgeving aanpakken.

In 2001 is het project Klarendal Kom op! gestart op initiatief van de gemeente. Dit heeft geleid tot de wijkvisie Klarendal Kleurrijk en Karakter. In 2004 heeft Volkshuisvesting de eerste stappen ondernomen om het Modekwartier op te starten. In september 2006 gingen de eerste vier winkels open, waaronder Marck & Mo. Formeel sluit de corporatie de gebiedsontwikkeling op 20 november 2015 af. De projecten 100% Mode en 100% Mode XL zijn al eerder afgelopen. Volkshuisvesting blijft uiteraard in de toekomst betrokken bij de leefbaarheid van de wijk. Wellicht zal nog een enkel pand in de straat worden omgeturnd tot winkel als dat aan de orde is. Volkshuisvesting zal een actief beheer toepassen en aangesloten blijven bij de ondernemersvereniging en initiatieven stimuleren. Grote ingrepen mogen niet meer van het Rijk. Kessels zal bij de wijk betrokken blijven zolang hij bij Volkshuisvesting werkt.

Volkshuisvesting heeft de rol als motor en verbinder in de wijk. Bij het opstellen van de wijkvisie zijn bewoners actief betrokken en de corporatie heeft deze visie gesteund. De bewoners wilde meer economische activiteiten in de wijk en weer meer winkels terug. Volkshuisvesting heeft met name deze wens opgepakt en daarvan een eigen vertaling gemaakt. Zij heeft ook de rol van investeerder in de wijk en doet dit in overleg met bewoners, ondernemers en gemeente. Het project Modekwartier is dan ook een samenwerking van gemeente, bewoners en corporatie op gelijkwaardige basis. Later zijn daar de ondernemers bijgekomen. Toen het project de rijksprijs Gouden Piramide won in 2013, heeft Volkshuisvesting de geldprijs gelijk verdeeld onder deze vier partijen.

Enkele gedreven ambtenaren geloofden in het Modekwartier en waren met hart en ziel betrokken. Hierdoor volgde ook de rest van de gemeente. Berry Kessels is vanaf 2007 verbonden aan het project. De gemeente ging toen nog niet met volle kracht mee in het

proces. Na de opening van restaurant Goed Proeven in het voormalige stationspostkantoor kantelde de houding van de gemeente en vanaf dat moment werd er grondig geïnvesteerd in de kwaliteit van de openbare ruimte. Er zijn gebakken klinkers in de straten gelegd en er is goed straatmeubilair aangebracht. Het project heeft ervoor gezorgd dat de gemeente hier bovengemiddeld veel hierin investeerde, meer dan het gemeentelijk project Buitengewoon Beter, dat de openbare ruimte van de wijken verbeterd. De gemeente heeft een paar miljoen extra geïnvesteerd, maar kwam nog twee ton tekort. Volkshuisvesting heeft dit toen bijgelegd. De ambtenaren waarmee Berry Kessels heeft samengewerkt waren geen nine to five types en waren erg gedreven. Ze staken hun nek uit en dachten zelf actief mee. Kessels gelooft erin dat je geen instanties verbindt maar mensen. Je moet elkaar vinden op een gemeenschappelijke drive.

Volkshuisvesting heeft in tien jaar 30 miljoen euro geïnvesteerd in de winkels, de kazerne, het hotel, Mode-incubator en andere deelprojecten. In het eerste project 100% Mode is 15 miljoen euro gestoken en eenzelfde bedrag in de opvolger 100% mode XL. Kessels schat in dat 10 miljoen hiervan onrendabele top is.

Als Volkshuisvesting een investering doet in een pand, rekenen ze uit hoeveel huur zij ervoor ontvangen in vijftig jaar tijd. Dit bedrag wordt verminderd met de onderhoudskosten en andere lasten. De waarde die dan overblijft is de bedrijfswaarde, maar die is lager dan de investering. Bij een investering in een nieuwbouwwoning van 140 duizend euro is de bedrijfswaarde bijvoorbeeld 80 duizend euro. De resterende 60 duizend euro moet Volkshuisvesting afboeken in het jaar dat de woning op de balans verschijnt. Dit bedrag wordt dus van het vermogen van de corporatie afgehaald. Omdat de woning dan voor 80 duizend euro in de boeken staat, maar nog steeds 140 duizend euro waard is en in de toekomst nog zal stijgen in waarde, wordt er een zogenaamde stille reserve gecreëerd. As de woning over vijftig jaar is afgeschreven en bijvoorbeeld dan een waarde heeft van 250 duizend euro, dan wordt dit bedrag toegevoegd aan het vermogen van Volkshuisvesting. De onrendabele toppen worden dus min of meer gecompenseerd uit de stille reserve. Volkshuisvesting hoeft geen woningen te verkopen om te kunnen investeren. Andere corporaties, zoals Vestia, moeten woningen verkopen om weer gezond te worden.

Volkshuisvesting is nu al tevreden over wat het project heeft opgeleverd. De bewoners hebben de leefbaarheid in de wijk beoordeeld en een cijfer gegeven. Dit is gestegen van 6.2 naar 7.2, gelijk aan het stedelijke gemiddelde. De corporatie wilde de leefbaarheid in de wijk verbeteren door economische investeringen. Een wijk zonder economie

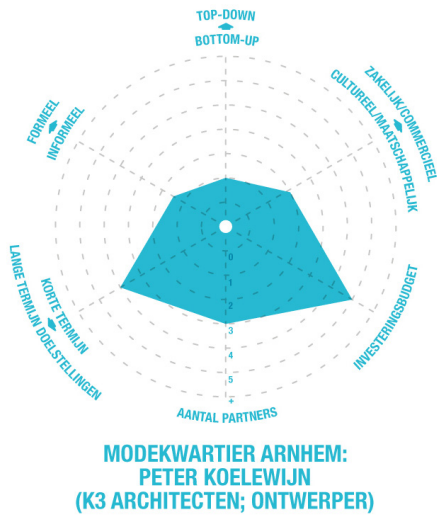
is volgens Kessels een slaapwijk zonder levendigheid. In Malburgen heeft Volkshuisvesting 500 miljoen geïnvesteerd in sloop en nieuwbouw. In Klarendal is dus met relatief weinig budget veel bereikt. Het aantal banen is tussen 2000 en 2015 gestegen van 1500 tot 1800. Dat is een stijging van 20% stijging, terwijl het stedelijk gemiddelde op 4% ligt. Ook is de werkloosheid in de wijk meer dan gemiddeld gedaald.

Succesfactoren zijn de ligging dichtbij het centrum en de unieke mix van de bevolking, bestaande uit arbeiders, kunstenaars, creatieve ondernemers, (kunst)studenten en immigranten. De kwaliteit van het vastgoed is ook goed in de wijk, je kan hooguit wat afdingen op de stedenbouwkundige en architectonische kwaliteit van de stadsvernieuwing uit de jaren '70 tot '90.

Volkshuisvesting is geslaagd in het verbinden van de creatieve sector met de sociale ontwikkeling van de wijk. Het Modekwartier draagt hiermee bij aan stedelijke uitstraling van Arnhem. Klarendal heeft hierdoor een sterke eigen kleur gekregen en het is een icoon van de stad geworden, net als het Spijkerkwartier. Als je binnen een wijkontwikkeling goed kijkt naar de potenties ter plekke en deze verbindt aan stedelijke opgaven of potenties in andere wijken, dan krijg je iets waarvan de hele stad profiteert. Het Bartokpark met Feestaardvarken is ook zo'n voorbeeld. Het begon als een tijdelijk parkje en toen was nooit gedacht dat er zo'n groot en succesvol beeld in zou komen te liggen en het een landelijke prijs zou winnen. Het Modekwartier kleurt Arnhem en dat is de doelstelling van veel wijkvisies, om de wijken een eigen kleur te geven.

Het contact met bewoners blijft een groot aandachtspunt. Dertig jaar achteruitgang in de wijk wekt veel wantrouwen. Je moet de bewoners daarom serieus nemen, want de kritiek komt vaak uit betrokkenheid.

Volgende > Peter Koelewijn

Peter Koelewijn (stedenbouwkundige, destijds bij K3 architectuur en stedenbouw) kreeg in 2001 opdracht van de gemeente Arnhem (concernstaf Wijkontwikkeling) voor het schrijven van een wijkvisie voor Klarendal. Koelewijn werd hiervoor gevraagd omdat hij daarvoor al met succes een visie voor de wijk Geitenkamp had geschreven. De opdracht voor Klarendal resulteerde in 2003 in de wijkvisie Klarendal Kleur en Karakter.

De wijk kende toen veel problemen. Koelewijn heeft destijds nog met wethouder Henri Lenferink gesproken om de voorgenomen verbreding van het spoor tegen te houden. Anders zou de hele bebouwingswand langs de Sonsbeeksingel gesloopt worden. Lenferink is ermee aan de slag gegaan en heeft uiteindelijk zijn gelijk gekregen. Andere bedreigingen in de wijk waren de prostitutie, drugs(criminaliteit), veel coffeeshops en werkeloosheid door de sluiting van de Biltonfabriek en Akzo. Veel mensen trokken uit de wijk weg en er kwamen anderen voor terug, hetgeen niet altijd een verbetering opleverde. Deze problemen werden steeds tijdelijk opgelost door inzet van de politie en Rijnstad, maar ze kwamen steeds terug. Deze cyclus moest doorbroken worden. Bij het opstellen van de wijkvisie werd een zogenaamde "open box methode" toegepast waarbij alle stappen openbaar en controleerbaar waren. De sessies werden georganiseerd samen met Wim Peterse van Rijnstad en de gemeentelijke opbouwwerkers Rob Klinge en Chris Zeevenhoven. Alle ideeën (rijp en groen door elkaar heen) werden op een posters gezet en breed bediscussieerd met bewoners, het wijkplatform, het college en de corporaties. Om de twee maanden werden sessies georganiseerd en langzaam maar zeker veranderde het wantrouwen van de bewoners in vertrouwen. Er waren drie pijlers: sociaal, economisch en ruimtelijk. De sessies werden teruggekoppeld aan de wijkwethouder Chris de Ronde en aan de bewoners. De eindrapportage was een relatief dik boekwerk want er was nog weinig ervaring met wijkvisies. Het stuk is samen met de bewoners gepresenteerd in de gemeenteraad en met applaus vastgesteld. Corporatiedirecteur Gerrit Breeman heeft de wijkvisie openbaar zeer omarmd.

In de visie werd onder andere gesteld dat Klarendal meer open moest worden gelegd want het was te veel een enclave waar anderen zich niet welkom voelden. Er zouden meer functies moeten komen aan de Klarendalseweg en een bijzondere entree aan het begin van de straat bij het spoor. Na de vaststelling ontstond er een gevecht met lopende bestemmingplanprocedures. Zo zou de Klarendalseweg alleen een woonbestemming krijgen. Ook kostte het veel moeite om de visie te implementeren.

Rond die tijd begon het Modekwartier zich te ontwikkelen. Ook begon de verhuisoperatie van het stationspostkantoor.

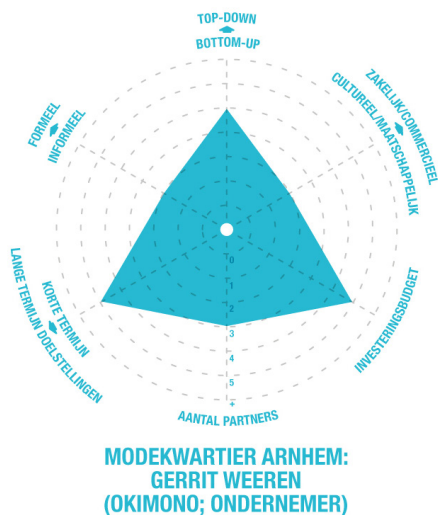
Het gebouw moest weg van de plek bij Station Arnhem en Koelewijn heeft enkele potentiële plekken onderzocht. Toen Koelewijn bij een bespreking was bij Volkshuisvesting, opperde Paul van Roosmalen, een stafmedewerker bij Volkshuisvesting, om het stationspostkantoor op de kop van de Klarendalseweg te plaatsen. Koelewijn zag meteen dat dit een briljant idee was en het vertaald in een beeldmontage. In korte tijd was er veel draagvlak voor dit idee. Vlak voor de bouw van het stationspostkantoor werd besloten dat mode het dragende thema zou worden met horeca op de benedenverdieping. K3 heeft als ontwerpbureau het project ontworpen en begeleid in de uitvoering. Omdat de gemeentelijke monumentezorgen het niet zag zitten dat het monument zou worden verplaatst, heeft Koelewijn voorgesteld om het pand van de monumentenlijst af te halen, maar de gemeente op de hoogte zou houden over de planontwikkeling. Administratief waren toen de handen vrij en er ontstond vrijheid in het denken. Het hele traject van ideevorming tot en met uitvoering heeft vier en een half jaar geduurd en de opening van het stationspostkantoor in 2007 was een mooi moment. Marco de Wilde van Volkshuisvesting sprak toen uit: "succes heeft vele vaders" en dat klopt. Er zijn veel mensen bepalend geweest in de ontwikkeling van Klarendal.

Het winnen van de Gouden Piramide in 2013 was een groots moment. Een persoonlijk hoogtepunt beleefde Koelewijn toen hij met een groep mensen door de wijk liep en dacht "in deze wijk zou ik zelf ook wel willen wonen". Het project heeft beter uitgedaan dan Koelewijn van tevoren had gehoopt.

In 2012 heeft Koelewijn een update geschreven voor de wijkvisie. Dit was een compact document dat ging over de woongebieden buiten de Klarendalseweg en heeft minder impact gehad. De Groepsdynamiek was weg. Onderdelen worden uitgevoerd maar het "grote gevoel" was weg. Het grote resultaat was al behaald. Dit traject is inmiddels afgerond. Koelewijn fiets regelmatig door de wijk en voelt zich persoonlijk nog erg betrokken, ondanks dat er geen formele betrokkenheid meer is. Hij is nu vooral bezoeker van de wijk (horeca en cultuur) en zou er best willen wonen.

De gemeente Arnhem is in eerste instantie initiatiefnemer is geweest voor de wijkverbetering. Later heeft Volkshuisvesting de rol als trekker overgenomen. De gemeente heeft erg goed werk verricht bij de herinrichting van de openbare ruimte. Koelewijn ziet als groot succesfactor dat een aantal personen elkaar had gevonden in vertrouwen en daadkracht. Deze groep van circa 10 tot 15 personen (gemeente, corporatie, adviseurs, ondernemers en actieve bewoners) heeft de hele wijkontwikkeling gedragen.

Volgende > Gerrit Weeren

Gerrit Weeren is ondernemer in het Modekwartier en eigenaar van T-shirt label Okimono. Het concept stamt uit 2008 en in 2009 is hij in de Van Muijlwijkstraat in de oude AH-winkel gestart met een expositie. Hij kreeg goede feedback hierop, is toen serieus aan de slag gegaan en in januari 2010 gestart in het Modekwartier. Reden om zich hier te vestigen was de aanwezigheid van andere (mode)ondernemers. Hij opende de winkel in juni 2010 en Okimono ontwikkelde zich gestaag. In 2013 werd hij uitgeroepen tot ondernemer van het jaar voor de regio Midden-Gelderland. Met het Vitesse-shirt van Theo Jansen ontstond een verbreding van zijn doelgroep, die oorspronkelijk bestond uit mannen van middelbare leeftijd met een culturele interesse. In 2014 schreef hij het businessplan Okimono 2.0 en in 2015 opende hij vestigingen in Berlijn en Eindhoven

In het begin was de betrokkenheid van Weeren bij het Modekwartier groot en in 2011 en 2012 was hij voorzitter van ondernemersvereniging Docks. Nu niet meer, want in Arnhem is voor Okimono niet meer zo veel te winnen. Okimono hoeft niet persé in het Modekwartier te blijven, maar momenteel heeft Weeren geen plannen om te vertrekken. Het backoffice gaat wel weg, want de ruimte is te klein. Weeren betaald per maand ongeveer 1.000 euro aan huisvestingskosten.

Weeren merkt zelf niet zoveel van de rol die de overheid heeft in het Modekwartier. De openbare ruimte ziet er goed uit, maar het is vooral Volkshuisvesting die de aanjager van het project is. Er zijn wel veel overlegorganen geweest waarin de gemeente vertegenwoordigd was, maar Weeren denkt dat beter is als de gemeente langer betrokken zou blijven.

Het collectief van ondernemers functioneert niet altijd goed en is niet bij machte om bijvoorbeeld zaken als openingstijden af te stemmen. Het project is bedacht in 'betere tijden' maar ook door mensen die weinig verstand hebben van retailconcepten. Het gebied is in de basis niet geschikt als puur winkelgebied, te lang gerekt en biedt te weinig mogelijkheden in de plint. Volgens Weeren zal een puur winkelconcept het altijd moeilijk hebben op deze plek en in deze vorm. Er is te weinig constante traffic. Het is moeilijk zo niet onmogelijk om hier met alleen een winkel een boterham te verdienen en daarom zullen de winkeliers daarnaast altijd andere zaken moeten ondernemen om financieel rond te komen. Door collectief te keuzes te maken, zou het een aantrekkelijk(er) winkelgebied kunnen worden, bijvoorbeeld door de winkels slechts enkele dagen in de week te openen (vrijdag/zaterdag) en daarnaast te focussen op een duidelijke atelier- en werkfunctie. Was dit in het begin zo gedaan en gecommuniceerd, dan was dit mogelijk een kansrijke aanpak geweest.

Weeren is positief over de wijkverbetering. De Klarendalseweg en Sonsbeeksingel zijn mooie straten geworden met veel voorzieningen voor een breder publiek. Ook de veiligheid in de wijk is verbeterd. In het Modekwartier hebben behoorlijk wat bekende(re) namen qua ondernemers gewerkt (of werken er nog steeds), zoals Van Hulsteijn, De Hoedenmaker, Pauline van Dongen, Iris van Herpen, Elsie Gringhuis, Lenneke Wispelweij, Okimono en Sugar Hill en dat versterkt de wijk. Het is daarentegen geen goed winkelgebied en Modekwartier zou eigenlijk opnieuw moeten worden geprofileerd. Voor creatieve ondernemers is Coehoorn Centraal momenteel misschien zelfs interessanter. Dit wordt mede ingegeven, aldus Weeren, doordat je in de praktijk veelal samenwerkt met gelijkgestemden en niet perse met mensen uit hetzelfde vakgebied. Weeren sluit niet uit dat er in Coehoorn of IPKW meer ondernemers zijn te vinden met dezelfde drive en ambitieniveau als hijzelf dan in het Modekwartier, maar prijst zich toch gelukkig met zijn aanwezigheid in het Modekwartier. In het Modekwartier waren wel meer faciliteiten voor de mode ondergebracht (Mode Incubator, Monster Atelier), maar Weeren betwijfelt of die goed aansloten op de praktische noodzaak. Het aanbod bleef binnen 'de comfortzone' van de ontwerpers, terwijl de collectieve uitdaging eigenlijk ligt op het 'vermarkten' van de producten. Eigenlijk een gemiste kans, collectieve faciliteiten, zeker gericht op groei, hadden zeker kunnen bijdragen aan economische bestendigheid, denkt Weeren. Modeontwerpers die vertrekken worden uit het Modekwartier steeds meer opgevolgd door (op zich kwalitatieve goede) ondernemers die zich niet op mode richten. De naam Modekwartier wordt volgens Weeren daardoor discutabel. Ook is de mix van 'puur en vers' en design minder logisch dan op het eerste gezicht lijkt. Puur en vers heeft een regionale aantrekkingskracht, bijzondere mode en design een nationale (met een lekker stukje biolees terug in de trein naar Groningen is nu eenmaal geen optie). Hij zal niet zo snel mensen adviseren om een winkel (zonder andere functies) in het Modekwartier te openen. Het is sowieso moeilijk om vandaag de dag een winkel in de lucht te houden, ook in de stad, waar je minder een trafficprobleem hebt en de meeste niet-ketens het ook moeilijk hebben. Alleen als je de bestverkopende in je genre bent, zou je het misschien kunnen overwegen, maar het is hoe dan ook beter om eerst je concept te testen en te vervolmaken door eerst wat markten te draaien. Voor een 'creatief en bijzonder winkelaanbod' was wellicht een andere locatie beter geschikt voor het Modekwartier, zoals de Hemelrijkenpassage, het Gele Rijdersplein of een ander probleemgebied in de binnenstad (waar men sowieso al naartoe gaat om te winkelen en waarmee je de binnenstad als winkelstad ook meer zou versterken).

Volgende > Gerrit Dassen

Gerrit Dassen zet zich al jaren op meerdere manieren in voor het welzijn van Klarendal. Samen met andere bewoners werkt hij via het wijkplatform aan de verbetering van de wijk. Door zijn grote inzet en betrokkenheid wordt hij ook wel de informele burgemeester van Klarendal genoemd.

De wijk heeft een roemruchte geschiedenis. In het verleden had Klarendal veel problemen en de rellen in de jaren tachtig hebben het landelijke nieuws gehaald. De Klarendalseweg was daarvoor één van de beste winkelstraten van de stad. Zaterdag was er veel drukte en er werd een warenmarkt gehouden. In de jaren '50 en '60 kwamen er veel bezoekers van buiten de stad op af en er waren veel optredens van artiesten. De slechte woningen waren toen wel een groot probleem. Gerrit is geboren in de Spoorwegstraat en in de winter lag het sneeuw op bed. Veel huizen zijn toen onbewoonbaar verklaard en veel bewoners gingen in Arnhem Zuid wonen, waar nieuwe wijken werden gebouwd. In de jaren '80 kwamen de bulldozers naar Klarendal om de boel plat te gooien en werden er nieuwe woningen gebouwd. Stedenbouwkundigen en architectonisch waren deze van een belabberde kwaliteit. Wethouder Biesterbosch wilde eigenlijk heel Klarendal platgooien en er een villawijk voor in de plaat bouwen. Hij werd bijna gelyncht in de wijk. Tempo (Gerrit) van Vlaanderen, toen de inofficiële burgemeester van Klarendal, was zo boos dat hij met pony en wagen het gemeentehuis binnen reed.

Klarendal kwam dus van heel diep en iedere verbetering was welkom. De toenmalige burgemeester Paul Scholte wilde iets aan de situatie in de wijk doen en heeft toen de zogenaamde "schoonmaakdagen" georganiseerd, waarbij hij zelf op een vrachtwagen door de wijk reed. Later kwam het landelijk beleid van minister Vogelaar. Het geld van "Tante Ellen" (Vogelaar) resulteerde in hoge budgetten voor wijkverbetering. Volkshuisvesting heeft de slechte panden opgeknapt en de gemeente heeft de openbare ruimte aangepakt via het programma Buitengewoon Beter. De gemeentelijke wijkmanager Chris Zeevenhooven en opbouwwerker Rob Klinge (Rijnstad) hebben een belangrijke rol gespeeld in dit proces met de bewoners en er werden ronde tafelgesprekken georganiseerd. Gemeente, corporatie en bewoners hadden elkaar hard nodig. Nadat dit besef er was ging het proces beter lopen. De gemeente wilde de bewoners niet tegen zich hebben en de bewoners wilden op hun beurt dat de wijk netjes en veilig zou worden.

Er werd in die tijd veel georganiseerd, ook voor de bewoners. Er werd een Ballroom Theater georganiseerd dat door Gerrit werd gepresenteerd. Mensen die optraden moesten een link met Klarendal hebben. In het Posttheater

werden zogenaamde Open Deuren georganiseerd waarbij de acteurs mensen uit de wijk waren die zichzelf speelden. Bijrollen werden uitgevoerd door Chris Zeevenhoven en Rob Klingen. Op een gevel langs de Klarendalseweg is in grote letter een gedicht van Gerrit aangebracht, afkomstig uit Open Deuren. Naast het Modekwartier heeft speelterrein De Leuke Linde ook een belangrijke rol gespeeld in alle processen. Er werd ontzettend veel georganiseerd, zoals Speeldorp waar kinderen uit de buurt die weinig geld thuis hebben veertien dagen gratis konden komen spelen.

De bewoners van Klarendal hebben zelf niet zoveel met mode, maar ze zien dat de buurt goed is opgeknapt. Eigenlijk wilden ze andere winkeltjes hebben zoals een bakker, slager, melkboer en groenteboer. Maar tegelijkertijd gaan ze zelf wel bij de supermarkt winkelen. Gerrit vindt het nu een schitterende wijk met veel voorzieningen in de buurt. Alleen vindt hij dat de diversiteit aan functies nog wat groter mag. De recent geopende wijnhandel is een goede aanvulling en de nieuwe delicatessenwinkel ook. Horeca is er inmiddels genoeg. Het zou mooi zijn als er ook horeca is waar de Klarendaller iets kan eten voor niet al te veel geld.

Gerrit is positief over het Modekwartier. De leegstand van de winkels is aangepakt en de openbare ruimte is echt verbeterd. Hij merkt dat de politiek nu meer positieve aandacht voor de wijk heeft gekregen. Iedereen komt nu graag naar de wijk, terwijl er vroeger slecht naar de bewoners werd geluisterd. Het winnen van de Gulden Feniks en de Gouden Piramide ziet hij als bekroningen van al het werk. Gerrit leidt nog steeds veel groepen rond door de wijk, soms uit verre landen als Curaçao. Ook heeft hij leuke herinneringen aan het moment dat hij met minister Everhard van der Laan in de kroeg heeft gehangen.

Volgende > Chris Zeevenhoven

Chris Zeevenhoven was van 2001 tot 2009 wijkmanager voor de gemeente Arnhem in Klarendal. Hij herinnert zich de wijk nog als een gesloten bolwerk waar je beter niet kon komen. De omgeving van Station Velperpoort was het derde distributiecentrum van harddrugs in Nederland, bewoners gooiden hun afval overal op straat en het was een puinzooi. De wijk sloeg alarm op het stadhuis en Burgemeester Paul Scholten wilde de problemen aanpakken, er werden plannen gemaakt maar het waren vooral plannen zonder uitvoering. Wethouder Henri Lenferink heeft Chris in 2001 gevraagd als wijkmanager en om mee te werken aan het project Klarendal Kom Op. In 2002 is de wijkwinkel de plek geworden waar de wijkvergaderingen en bijeenkomsten met bewoners werden gehouden. De gesprekken met bewoners liepen in eerste instantie niet zo soepel. Later ging Chris na de vergaderingen naar café Simmers om na te praten. Dat was een goede zet want toen ging het overleg met de bewoners beter en ontstond er wederzijds begrip en groeide het vertrouwen (vertrouwen komt te voet en gaat te paard).

Als start zijn toen zogenaamde blokgesprekken georganiseerd: de wijk werd verdeeld in twaalf blokken/buurten. Alle bewoners van een buurt werden uitgenodigd voor een gesprek. 164 mensen hebben meegedaan met de twaalf buurtgesprekken. De gesprekken hadden een gelijke agenda en werden geleid door een raadslid. Dit bleek een perfecte formule.

Bewoners wilde aandacht voor een aantal zaken in de sfeer van Schoon-Heel-Veilig maar ze wilde ook de economische activiteiten weer terug in de wijk. Klarendal had vroeger een heel goed lopende winkelstraat. Het was een katholieke enclave in Arnhem. Er woonden veel katholieken en die deden daar hun inkopen (de verzuilde economie lees: de Eeuwvanmijnvader van Geert Mak). Door deze levendigheid kwamen ook anderen naar Klarendal. De stadsvernieuwing zorgde ervoor dat de economische activiteiten verdwenen. Veel Klarendallers verhuisden toen naar zuid waardoor de klanten en daarna de winkels verdwenen. Ook de komst van het fenomeen "supermarkt" versnelde die sanering. Het beleid van de gemeente was daarna gericht op het omzetten van winkelbestemming naar wonen en op het bouwen van een centraal winkelcentrum.

De wijk wilde een visie voor de langere termijn en Chris heeft toen samen met Charly Thomassen en Rob Klingen een toekomstplan laten maken voor de wijk om te doorbreken dat er alleen ad hoc beslissingen werden genomen. Het plan Klarendal Kleur en Karakter (2003 - redactie door ir. Peter Koelewijn) werd gemaakt, breed gedragen door de wijk en aangenomen door het college van B&W. Wethouder Chris de Ronde beklemtoonde dat het plan uitgangspunt was voor iedereen, ook voor de ambtenaren. Dit was een

enorme steun in de rug voor de wijk en voor Chris.

De gemeente werkte rond die tijd aan een bestemmingsplan waarin alle winkeltjes een woonbestemming kregen. Henri Lenferink heeft hier snel een streep doorgehaald ook al was het proces al ver gevorderd. Hij heeft de voormalige winkelpanden weer een winkelbestemming gegeven. Zonder deze beslissing zou het Modekwartier nooit gerealiseerd zijn. Het is dan ook erg belangrijk dat er een betrokken bestuurder is met hart voor de zaak.

De Economische ambitie kwam in eerste instantie nog niet van de grond en daarom werd een Economische Tafel georganiseerd. Mathieu Vaessen van Seinpost werd erbij gehaald en ze zijn toen gaan praten met ondernemers in de wijk. De gesprekken verliepen slecht en uiteindelijk kwamen ze tot de conclusie dat de zittende ondernemers niet de goede partij waren om over de toekomst te praten. Toen ontstond het idee om pas afgestudeerde studenten van Artez atelier/winkel/woonruimte te bieden als nieuwe ondernemers. Mathieu Vaessen heeft Pieter Jongelie erbij gehaald. Hij had in het Hoofdkwartier al ideeën hierover ontwikkeld. Ook Marco de Wilde en zijn medewerkers van Volkshuisvesting zijn in dit proces belangrijke spelers geweest. Volkshuisvesting had het merendeel van de panden in bezit en heeft in 2005 besloten om 27,5 miljoen te investeren in het project 100% Mode, inclusief een iconisch gebouw dat de aandacht op het gebied zou trekken (voormalig Stationspostkantoor).

De Leuke Linde werd de tegenpool van het Modekwartier zodat de bewoners zich meer konden vinden in de wijkverbetering. Ministers en ander hoog gezelschap werden altijd meegenomen naar de Leuke Linde als ze wilden kijken naar de wijkontwikkeling in het Modekwartier. Ook vanuit het wijkbudget was er goed aandacht voor andere zaken dan alleen de ontwikkeling van het Modekwartier.

Chris is aan het eind van de transformatieperiode in negen steden in Europa op bezoek geweest in het kader van een Europees uitwisselingsproject (Urbameco) om wederzijds adviezen uit te wisselen met andere ontwikkelingsprojecten voor achterstandswijken. De Economische Tafel was een heel goed voorbeeld voor de andere landen en Chris heeft toen alle aspecten ervan op papier gezet. Er is door deze samenwerking ook samen met de Provincie Gelderland Europees geld (EFRO) naar Klarendal gekomen voor verbetering en investering voor de openbare ruimte, het Stationspostkantoor en andere locaties. Voor de Europese overheid en de provincie was Klarendal "outstanding", een modelproject. Met Klarendal als voorbeeld is een project opgezet in Groenlo (gemeente Oost Gelre, zie project www.stadgroenlo.nl) en succesvol neergezet.

Chris is tot en met 2008 actief geweest in de wijk. Eigenlijk wilde hij niet weg uit de wijk maar Wethouder Barth van Eeten wilde hem graag in een andere wijk, het Arnhemse Broek aan het werk hebben.